

СЕКЦІЯ 6. Професійна підготовка фахівців освітньої та соціальної сфери: досвід, проблеми, перспективи

*Анастасія Андрусяк,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
кафедра соціальної педагогіки,
Державний заклад «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка» (м. Полтава)*

Науковий керівник: **Наталія Литвинова,**
к.п.н., доцент кафедри соціальної педагогіки,
Державний заклад «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка» (м. Полтава)

МЕХАНІЗМ САМООБМЕЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА ТА ДЕЯКІ ЙОГО СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

Постановка проблеми. Потреба у вивченні і формуванні нових ефективних поведінкових стилів особистості педагога та констатація того факту, що теми самообмеження особистості і, зокрема, соціально-психологічні особливості самообмеження особистості педагога є досліджені недостатньо, зумовили наше звернення до даної проблематики. Наукове та практичне обґрунтування сучасної системи освіти для здобувача, управління освітою, розмежування функцій і відпрацювання інноваційних моделей навчання: ось, що передбачає вдосконалення формування функціональної компетентності педагогів та менеджерів освіти нового покоління, які повинні бути мобільними й конкурентоспроможними на сучасному ринку праці.

Виклад основного матеріалу. Ключову роль у забезпеченні прогресивних тенденцій розвитку сучасної освіти відіграють педагоги, що мають розвинений механізм самообмеження особистості. Адже від їх компетентності, професіоналізму залежить успіх вирішення освітніми закладами завдань, визначених не лише державою, а й сучасною суспільною ситуацією.

Будь-яке суспільне життя можливе лише за умови певного взаємного обмеження бажань, інтересів, устремлінь. Самообмеження відіграє значну роль в особливій комунікативній сфері життя – міжособистісному спілкуванні, адже соціальне середовище змушує людину враховувати інтереси інших членів соціуму, обмежуючи себе у своїх бажаннях не

інстинктивно чи підсвідомо, а усвідомлюючи його необхідність і спрямовуючи свої вчинки відповідно до свідомо обраних орієнтирів [4].

Варто відмітити, що питання самообмеження особистості включено у *факторну структуру особистості* (загальновідомо, що одними з перших до кореляційно-факторних досліджень вдавалися Дж. П. Гілфорд і В. Ціммерман). Самообмеження – важливий прояв свободи та засіб саморозвитку особистості, а також її творчості, які є основною екзистенціальною потребою.

Саморозвиток особистості педагога потребує подолання опору своєї недосконалої, негативним впливам сучасного життєвого середовища, зокрема й різноманітним формам примусу.

Самообмеження є також важливим, необхідним засобом соціалізації і виховання особистості та невід’ємним елементом педагогічної праці, а отже, повинно бути характерною рисою здорового соціуму в цілому.

Слід відзначити, що самообмеження характеризується дихотомією, адже може мати як позитивне, так і негативне забарвлення.

Позитивізм самообмеження полягає в умінні особистості педагога розподіляти час та функції, в дотриманні золоті середини між правами і обов’язками, в чіткому умінні визначати пріоритети та в подальшому неухильно їм слідувати, в свідомій дисципліні, а також у асертивності, високому рівні самосвідомості, усвідомленості та відповідальності, в цілому – у високій, вмотивованій самоорганізації особистості педагога.

Негативізм самообмеження проявляється у жорсткому слідуванні соціальним нормам та інтроектам, у повній відмові від власних бажань (що в подальшому може призвести до фрустрації особистості педагога) і відмові або обмеженні соціальної комунікації тощо, тобто у більшій, чи меншій ізольованості. Що у подальшому може призвести до більш інтенсивного емоційного вигорання педагога та зниження якості надання ним педагогічних послуг.

Важливими складовими для визначення особливостей самообмеження особистості педагога в ситуації криз, зокрема в професійній діяльності є екзистенціальна тривога, психологічний час особистості, ціннісні орієнтації та локус контролю: інтернальний чи екстернальний.

Самообмеження – один з найважливіших проявів свободи особистості, сутності людини взагалі, та є яскравим свідченням високої

самоорганізації, усвідомленості та відповідальності особистості педагога. У свою чергу, самоорганізація в освіті методологічно ґрунтується на діалектиці нормативної і творчої сторін діяльності педагога, які взаємно та гнучко переходять одна в одну.

Висновки. Адекватне відчуття педагогом своєї гідності, сили, влади та відповідальності за те, що відбувається, самоповага, соціальна зрілість і самостійність є важливими соціально-психологічними особливостями самообмеження особистості педагога. Самообмеження виступає важливою передумовою, «наріжним каменем» належної самоорганізації в усіх сферах життєдіяльності, зокрема і у царині освіти.

Список використаних джерел:

1. Завацька Н. Є. Сутність системного підходу до проблеми ресоціалізації особистості в умовах динамічного соціокультурного простору / Н. Є. Завацька. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*. 2013. № 2 (31). С. 6-14.

2. Крейдун Н. П. Вікова динаміка системи регуляції поведінки студентів / Н. П. Крейдун, О. І. Зімовін. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Психологія*. 2013. № 1046, вип. 51. С. 130-134.

3. Палій А. А. Диференціальна психологія: навч. посіб. / А. А. Палій. К. : Академвидав. 2010. 432 с.

4. Сідак Л. М. Самообмеження як один з головних засобів саморозвитку особистості. / Л. М. Сідак. *Науковий вісник. Серія «Філософія»*. Харків: ХНПУ. 2015. Вип. 45 (частина І). С. 241-253.